

VUODEN 2023 TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN LAADINTAOHJE JA TALOUSARVIORAAMI

TALOUSARVION YLEISOHJEET

Taloussuunnitelma kattaa kolme tulevaa vuotta, joista talousarviovuosi on ensimmäinen.

Tavoitteena on tuloslaskelman tasapaino taloussuunnitelmakaudella.

Kunnanvaltuusto hyväksyi vuosille 2022–2026 kuntastrategian, joka rakentuu viiden painopisteen varaan. Kuntastrategia näkyy talousarvion laadinnassa jatkossa siten, että talousarviokirjaan ei määritetä enää erillisiä kärkitavoitteita. **Hallinnonalat määrittävät kuntastrategian tavoitteille toimenpiteitä ja näille toimenpiteille vastuutahot.** Kokonaiskoordinoinnin toimenpiteiden osalta hoitaa johtoryhmä.

Tavoitteiden lisäksi vastualueet määrittävät toiminnalleen kriittiset tunnusluvut. Näitä seurataan vuosittain ja niiden tehtävä on antaa päätöksenteon tueksi riittävää tietoa vastualueen talouden ja toiminnan kehityksestä.

Kuntastrategiassa 2022-2026 on asetettu tavoitteille mittareita, joita seurataan tilinpäätöksen ja puolivuotisraporttien yhteydessä.

Kunnan talouden tasapaino edellyttää malttia menokehityksessä. Budjetti tulee laatia siten, että esitetty talousarvioraami alitetaan. **On myös syytä varautua siihen, että budjetointia tarkistetaan olennaisin osin valtionosuuslaskelmien tarkennuttua.**

Eläköitymiset, tuloksellisuutta parantavat toimet ja vastaavat tulee edelleen käyttää hyödyksi.

Raami on vastuualuekohtainen tavoite. Budjetointitekniikassa tapahtuneet muutokset tulee huomioida.

Toimialakohtaiset perustelutekstit tulee tehdä selkeästi ja mahdolliset menolisäykset ja -vähennykset tulee kirjoittaa auki eri värillä.

Valtionosuudet

Kuntien rahoituksessa tapahtuu merkittäviä muutoksia vuonna 2023 hyvinvointialueiden aloittamisen takia. Valtionvarainministeriön huhtikuussa 2022 julkaiseman ennakkolisten valtionosuuslaskelmien mukaan Puumalan kunnan valtionosuus tulisi olemaan 1 198 559 euroa. Vuoden 2023 talousarvio pohjautuu suoraan tähän lukuun. Puumalan laskelma on tehty VM:ssä siten, että siirtyvät kustannukset olisivat noin 11,5 miljoonaa euroa, mikä on yläkanttiin sen vuoksi, että tilinpäätösarviossa 2021 varauduttiin palkkaharmonisoinnin kustannukseen. Odotusarvona on, että valtionosuudet tarkentuisivat ylöspäin. Suunnitelmavuosien 2024 ja 2025 laskelmat perustuvat kuntaliiton jakoavaimeen, mutta huomioitava on, että arviot tarkentuvat syksyllä.

VALTIONOSUUDET						
1000 eur						
	TP20	TP21	TA22	TA 23	TS24	TS25
Peruspalvelut	6 915	6 642	6 790	837	897	897
Verotulotasaus	841	891	382	-97		
Opetus- ja kulttuuri	-318	-459	-458	-468	-468	-468
Verotulomenetysten kompensaatio	1 454	1 409	1 531	454	473	473
Muutosrajoitin				400	401	401
Siirtymätasaus				72	39	5
Yhteensä	8 892	8 483	8 245	1 198	1342	1308

Peruspalvelujen valtionosuus on uudessa vuoden 2023 tilanteessa ilman verotulotasausa on noin 837 000 euroa.

Puumalan osalta muutosrajoitin on positiivinen. Muutosrajoitin on plussalla, jos kunnasta siirtyy hyvinvointialueelle enemmän tuloja kuin menoja ja miinuksella, jos tilanne on päinvastoin. 60 % erotuksesta huomioidaan muutosrajoittimen summassa ja 40 % jää kunnan omalle vastuulle. Muutosrajoitin tuottaa kunnalle n. 400 000 euroa.

Järjestelmämuutoksen tasauksella (käytetään myös nimitystä siirtymätasaus) varmistetaan, ettei kunnan talouden tasapainotila (vuosikate-poistot) muutu uudistusta edeltävään tasoon nähden siirtymäkaudella eli vuoteen 2027 mennessä kuin enintään +60 €/as. Jos kunnan tasapainotila jäisi aiempaa heikommaksi enemmän kuin 60 €/as., kunta saa valtionosuuteensa siirtymätasausa. Jos uudistus sen sijaan parantaisi kunnan asemaa enemmän kuin 60 €/as., valtionosuutta leikataan taloudellisen aseman säilyttämiseksi jokseenkin entisellään. Puumala saa siirtymätasauksena noin 72 000 euroa.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on negatiivinen noin 97 000 euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudet yhteensä ovat noin 1,2 miljoonaa euroa.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on 468 000 euroa negatiivinen.

Kunta saa veromenetysten korvausta 454 000 euroa. Tämä kompensaatio on valtionosuuteen tehtävien vähennysten ja lisäysten erotus. Riskinä on, että mikäli sote-kustannukset eivät pysy vuonna 2022 budjetissa, leikkaantuu kunnan valtionosuudet edelleen ja vaikutus säilyy myös tulevina vuosina.

Valtionosuusjärjestelmässä tapahtuvia muita muutoksia ovat mm. saaristokuntalisän leikkaantuminen 13 % hyvinvointialueelle, mutta leikkausta voi pitää kuitenkin kohtuullisena. Yhä edelleen kunnan saaristokuntalisän suuruus on vuonna 2023 n. 827 000 euroa. Tosin kunnan omarahoitusosuus laskennallisista kustannuksista leikkaa myös saaristokuntalisän vaikutusta.

Verotuloennusteet

Kuntaliiton 19.5.2022 antama verotuloennuste näyttää Puumalalle lähes 5,8 miljoonaa euroa verotuloja. Taloussuunnitelmassa on laskettu verotulot kuitenkin merkittävästi varovaisemmin siten, että koko verotulokertymä olisi 5,45 miljoonaa euroa.

VEROTULOT						
1000 eur						
	TP20	TP21	TA22	TA23	TS24	TS25
Kunnallisvero	5 817	6 271	6 230	2 580	2500	2450
Yhteisövero	1 764	2 470	1 720	1 120	1000	1050
Kiinteistövero	1 609	1 767	1 730	1 750	1700	1700
Yhteensä	9 190	10 508	9 680	5 450	5200	5200

VALMISTELUAIKATAULU (alustava)

Vuoden 2022 talousarvion laadinnan deadlinet:

15.8. Talousarviossa käytettävät sisäiset erät laskettuna tämän ohjeen ja hallintokuntien tarpeiden mukaisesti ja toimitettu taloushallintoon.

29.8. valtuustoseminaari, jossa yhtenä aiheena talousarviolinjaukset ja keskustelu investoinneista

Elo-syyskuu: kunnanjohtajan ja hallintokuntien alustavat talousarviokeskustelut.

19.9. Hallintokuntien talousarvioesitykset (numerot) valmiina ja numerot syötettyinä järjestelmään.

26.9. Valtuustoseminaari alustavasta talousarvioesityksestä, linjaus jatkovalmistelusta

11.11. Hallintokuntien toimenpiteet valmiina

8.12. Talousarvio hallituksessa, lista lähtee pe 2.12.

15.12. Talousarvio valtuustossa

TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTA

Käyttötalous

Valtuuston käsittelyyn menevä talousarvio ja taloussuunnitelma laaditaan käyttötalouden osalta määrärahoittain.

Taksat on pidettävä ajan tasalla ja reaaliarvossa. Talousarvioaraamissa on huomioituna hintatason muutos 3,5 prosentilla raamia korottavana. Solmittuihin sopimuksiin ym. tehdään korotukset sopimusehtojen mukaisesti.

Ohjeellinen talousarvioaraami on laadittu pohjautuen vastuualueiden ulkoisiin toimintamenoihin ja -tuloihin.

Keskeiset muutokset

Vuoden 2023 talousarviovalmistelussa tulee huomioida seuraavat muutokset

- sosiaali- ja terveystalouden siirtyminen hyvinvointialueelle
- ruoka- ja puhtaanapitopalveluiden siirtyminen Järvi-Saimaan Palvelut Oy:lle
- keittäjän ja tilahuoltajan siirtyminen varhaiskasvatukseen henkilöstöstä Järvi-Saimaan Palvelut Oy:lle → vaikutus ruoka- ja puhtaanapitopalveluiden vastuualueelle ostopalveluihin
- ympäristöterveydenhuollon järjestäjätaho muuttuu Savonlinnan kaupungiksi, ei budjettivaikutusta
- kuntouttavan työtoiminnan siirtyminen hyvinvointialueen vastuulle → vaikutus teknisen toimialan palkkoihin kustannuspaikalle työpaja
- eläkemenoperusteisen maksun poistuminen ja tasausmaksuun siirtyminen
- budjetoinnin edetessä syksyllä myös hyvinvointialueelle vuokrattujen kiinteistöjen vuokratasojen tarkistus
- budjetoinnin tarkentuessa huomioitava laajakaistarakennuksen määrärahavaraus käyttötalouden puolelle

Palkat

Palkanlaskenta tuottaa taulukon vuoden 2022 palkoista kustannuspaikoittain. Vuodelle 2022 budjetoidaan 3,05 prosentin palkankorotukset kevään 2022 palkkatasoon verrattuna.

Henkilöstömäärärahat tulee budjetoida siten, että henkilöstön määrä ei lisäännny, ellei sille ole toiminnallista perustetta (esimerkiksi aiemmin ulkoistetun toiminnan hoitaminen itse tai tiedossa oleva hanketoiminta). Eläköitymisten ja irtisanoutumisten yhteydessä vapautuvien vakanssien tarpeellisuus arvioidaan tapauskohtaisesti. Täyttölupamenettelyä jatketaan edelleen. Sotu-maksu on 1,34 %, KuEL 16,95 %, VaEL 16,95 %, tapaturmavakuutusmaksu 1,16 %, ryhmähenkivakuutusmaksu 0,05 %, työttömyysvakuutusmaksu 1,5 %.

Lisätietoa saa palkanlaskennasta. Lukuja voidaan tarkentaa ja muokata budjetoinnin edetessä.

Sijaisten palkkaamiseen ei varata talousarvioon määrärahoja, ellei se ole vuosilomien ym. vuoksi pakollista.

Vuoden 2023 tasausmaksun budjetointiohje (uusi)

Kuntien eläkemenoperusteinen maksu poistuu kokonaan vuonna 2023.

Keva on arvioinut vuoden 2023 tasausmaksun kokonaismääräksi 742 000 000,00 euroa. Lopullinen tasausmaksun kokonaismäärä vuodelle 2023 vahvistetaan joulukuussa 2022 ja se voi poiketa em. arviosta. Maksu jaetaan kuntien ja hyvinvointialueiden kesken siten, että kuntien osuudeksi arvioidaan tulevan 333 900 000,00 euroa. Kuntien maksettavaksi tuleva summa jaetaan kuntien kesken vuoden 2021

verorahoituksen suhteessa. Laskennassa huomioitavan verorahoituksen yhteismäärän vuonna 2021 arvioidaan olleen 35 592 697 046,00 euroa, josta Puumalan osuus on 18 990 521,25 euroa.

Tasausmaksun arvioitu määrä vuonna 2023 Puumalan kunnalle on 178 152,72 euroa.

Lisätiedot tasausmaksusta: <https://www.keva.fi/tyonantajalle/elakemaksut/tietoa-elakevakuutusmaksuista/#tasausmaksu>

Investoinnit

Käyttötalouden ja investointiosan raja-arvo on 10 000 euroa. Alle 10 000 euron hankinnat ovat käyttötaloutta, mutta sitä suuremmat merkitään investointiosaan.

Kaikki investointiesitykset on tarkasti perusteltava. Lisäksi on otettava huomioon niiden poistovaikutus käyttötalouteen. Samoin on selvítettävä mahdolliset rahoitusavustukset ja myöskin avustukset investointien suunnitteluun.

Investointiosan laadinta- ja kokoamisvastuu on teknisellä johtajalla.

Lisätiedot

Lisätietoja talousarvion teosta antavat talousasiantuntijan sijainen Mervi Hämäläinen ja kunnanjohtaja Niina Kuuva. Palkanlaskentatietoja saa palkkasihteerin sijainen Jaana Kontiolta. Tunnusluvuissa käytettävä asukasmäärä on 2119.

VASTUUALUEKOHTAINEN TEKNINEN RAAMI VUODEN 2023 TALOUSARVIOKSI

PUUMALAN KUNTA					1,035	
	Toteuma 04-2022	Talousarvio 2022	Toteuma-%	Tilinpäätös 2021	TEKNINEN RAAMI	huomioita
00000100 KESKUSVAALILAUTAKUNTA	-3946	-9935	40 %	-16941	-12800	
00000300 KUNNANVALTUUSTO	-5190	-44800	12 %	-32518	-46368	
00000400 TARKASTUSLAUTAKUNTA	-5267	-22910	23 %	-17995	-23712	
00000500 KUNNANHALLITUS	-169438	-514510	33 %	-285155	-532518	
00000505 SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	-3856486	-11039672	35 %	-10867773	51170	sote siirretty. Laskelmassa mukana myös ympäristöterveydenhuolto ja tuloina vuokratuloja.
00000510 HALLINTO- JA TALOUSPALVELUT	-150368	-464040	32 %	-438721	-480281	
00000525 ELINVOIMAPALVELUT	-83907	-414372	20 %	-394229	-428875	
00000555 HALLINTOPALVELUJEN TOIMIALA	-4274601	-12510239	34 %	-12053332	-1473384	
00000700 HYVINVOINTILAUTAKUNTA	-55424	-109570	51 %	-119712	-113405	
00000715 OPETUSPALVELUT	-433737	-1629080	27 %	-1507615	-1686098	
00000716 VARHAISKASVATUSPALVELUT	-168301	-526580	32 %	-495988	-474113	siirretty keittäjän ja tilahuoltajan henkilöstökustannus ruoka- ja puhtaanapitopalveluihin (vaikutus toimintakatetta pienentävä 68500e). Jää -458080
00000720 NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT	-33148	-180170	18 %	-142469	-186476	
00000730 AIKUISKOULUTUSPALVELUT	-52804	-243750	22 %	-217809	-252281	
00000742 KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT	-53757	-216050	25 %	-215932	-223612	
00000770 HYVINVOINTIPALVELUT	-797171	-2905200	27 %	-2699525	-2935985	
00000800 TEKNINEN LAUTAKUNTA	-60603	-138380	44 %	-151281	-143223	
00000810 YHDYSKUNTAPALVELUT	-161793	-581450	28 %	-637273	-581801	vähennetty kuntouttavan työtoiminnan ohjaajien palkat, vaikutus toimintakatetta pienentävä 20000 e
00000820 PELASTUSPALVELUT	-73714	-229482	32 %	-213104	2000	pelastuslaitos siirretty, jää vuokratulot nettona
00000830 KIIINTEISTOPALVELUT	-277287	-533850	52 %	-612859	-552535	
00000840 YMPARISTOVALVONTA	-44601	-76180	59 %	-46144	-78846	
00000852 KAAVOITUS- JA TONTTIPALVELUT	75695	87950	86 %	22807	91028	
00000870 ASUMISPALVELUT	70313	117570	60 %	134279	121685	
00000882 RUOKAHOULTO JA PUHTAANAPITO	-145501	-379762	38 %	-527287	-450000	sisältyy myös varhaiskasvatuksen puolelta siirtyvät keittäjä ja tilahuoltaja
00000885 TEKNISTEN PALVELUJEN TOIMIALA	-617491	-1733584	36 %	-2030861	-1591692	
00000260 MUUT RAHOITUSKULUT	-42	0	0 %	0		
00000092 RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-42	0	0 %	0		
00000002 PUUMALAN KUNTA	-5689305	-17149023	33 %	-16783718	-6001060	

TALOUSSUUNNITELMA 2023-2025

	TP 19 1000 €	TP 20 1000 €	TP 21 1000	TA 22 1000 €	TA23 1 000 €	TS24 1 000 €	TS25 1 000 €
Toimintakate	-15 354	-15 763	-16784	-17 149	-6 000	-6 000	-6 000
Verotulot	9 366	9 190	10508	9 680	5 450	5 200	5200
Valtionosuudet	8 127	8 892	8483	8 245	1 198	1 342	1308
Rahoitustuotot/kulut	81	87	62	44	55	45	45
Vuosikate	2 220	2 406	2 269	820	703	587	553
Poistot	-857	-670	-711	-623	-689	-660	-650
Satunnaiset erät							
Arvonlennukset	-12		20				
Tulos	1 351	1 736	1 578	197	14	-73	-97
Varaukset	-500						
Ali-/ylijäämä	851	1 736	1 578	197	14	-73	-97
Kumul. ylijäämä	8 615	10 351	11 929	12 126	12 140	12 067	11 970